

vormen in het bewuste menschelijke leven wordt ontstoken, is de betrekking tot de subjectiviteit nergens afwezig. Echter is deze betrekking gevarieerd naar gelang der betrokken zaken. Er is een gradatie van afstand tusschen kennende subjectiviteit en gekende zaak, en deze wordt ons zichtbaar terwijl wij tusschen de polaire grondfeiten van natuur- en zelfkennis heen en weer gaan ¹⁾.

De gedachten die ik over algemeene taalwetenschap en subjectiviteit wil trachten te ontwikkelen, eischen nadere vastlegging van deze begrippen. Terwijl het begrip der algemeene taalwetenschap zich met inhoud vult, zal de rol van meerderlei subjectiviteit vanzelf ter sprake komen. In de historische ontplooiing van de wetenschap der talen is de tegenstelling van bijzonder en algemeen aanvankelijk onbekend. De eerste vorm van „weten” is die, welke het opgroeiend individu van de taal zijner omgeving verwerft. Dit is nog lang niet een weten in theoretischen zin, maar veeleer een practisch vermogen om de taal aan den menschelijken omgang doelmatig dienstbaar te maken. Streng scheiding tusschen taal als *middel* in den reeëlen samenhang van het leven en als *object* van kennen is een eerste eisch, indien we de sfeer van het theoretische zuiver willen houden. Maar mogelijkerwijze ligt hierin behalve een streven, voortkomend uit den drang van het kennen naar ware zelfstandigheid, tegelijk eene onbewuste begeerte om de begrenzing der subjectiviteit waardoor wij kennende *menschen* zijn, te doorbreken, op gevaar af van zich te storten in het ledige. Indien ons kennen een relatie is, gespannen tusschen twee relata, dan is een daarvan zeker de reeële menschelijke subjectiviteit. Dit blijkt terstond reeds, waar we den oorsprong van het taalkennen overwegen. Moge een nieuwe wereld opengaan zoodra het *feitelijke* voor den ontwakenden geest tot *raadsel* wordt, zeker is dat het een en het ander zijn plaats heeft in de individueele subjectiviteit. In het geval der taalwetenschap geldt dit wel in bijzondere mate. De functies van intellect en geheugen zijn bij het eerste aanleeren der taal wezenlijk verondersteld. Slechts komt het vóór de theore-